

ab eis intelligitur; & per consequens sciunt divinam substantiam sibi esse ignotam. Tendit igitur naturale ipsorum desiderium ad intelligendam divinam substantiam.

6. Item. Quanto aliquid est fini propinquius, ex majori desiderio tendit ad finem: unde videmus quod motus naturalis corporum in fine intenditur. Intellectus autem substantiarum separatarum propinquiores sunt divinæ cognitioni quam noster intellectus. Intensius igitur desiderant Dei cognitionem quam nos. Nos autem, quantumcumque sciamus Deum esse, & alia quæ supra dicta sunt, non quiescimus desiderio, sed adhuc desideramus Deum per essentiam suam cognoscere. Multo igitur magis substantiæ separatae hoc naturaliter desiderant. Non igitur in cognitione Dei prædicta, eorum desiderium quietatur.

Ex quibus concluditur, quod ultima felicitas substantiæ separatae non est in illa cognitione Dei qua Deum cognoscunt per suas substantias, cum adhuc eorum desiderium ducat eos usque ad Dei substantiam. In quo etiam satis apparet quod in nullo alio quærenda est ultima felicitas quam in operatione intellectus, cum nullum desiderium tam in sublime feratur sicut desiderium intelligendæ veritatis: omnia namque desideria nostra vel delectationis, vel cuiuscumque alterius quod ab homine desideratur, in aliis rebus quiescere possunt; desiderium autem prædictum non quiescit nisi ad summum rerum cardinem, & factorem pervenerit. Propter quod convenienter Sapientia dicit Eccli xxiv. 7. *Ego in altissimis habitavi, & thronus meus in columna nubis: & Proverb. ix. dicitur quod sapientia ancillas suas vocat ad arcem.*

Erubescant igitur qui felicitatem hominis, tam altissime sitam, in infimis rebus quærunt.

CAPUT LI.

Quomodo Deus per essentiam videatur.

I. Part. quæst. xii. art. 1.

CUM autem impossibile sit naturale desiderium esse inane: quod quidem esset, si non esset possibile pervenire ad divinam substantiam intelligendam, quod naturaliter omnes mentes desiderant: necesse est dicere, quod possibile est substantiam Dei videri per intellectum, & à substantiis intellectualibus separatis, & in animabus nostris. Modus autem huius visionis satis jam ex dictis qualis esse debeat, apparet. Ostensum enim est supra cap. XLIX. quod divina substantia non potest videri per intellectum in aliqua specie creata: unde oportet, si Dei essentia videatur, quod per ipsammet essentiam divinam intellectus ipsam videat; ut sic in tali visione divina essentia sit & quod videtur, & quo videtur. Cum autem intellectus substantiam aliquam intelligere non possit, nisi fiat actu secundum aliquam speciem informantem ipsum, quæ sit similitudo rei intellectæ; impossibile potest alicui videri quod per essentiam divinam intellectus creatus possit videre ipsam divinam substantiam, quasi per quamdam speciem intelligibilem; cum divina essentia sit quoddam per se ipsum subsistens, & in primo Libro cap. XXI. ostensum sit quod Deus nullius potest esse forma.

Ad huiusmodi igitur intelligentiam veritatis consi-

(1) Vulgata quoniam videbimus.

derandum est, quod substantia quæ est per se ipsam subsistens, est vel forma tantum, vel compositum ex materia & forma. Illud igitur quod est ex materia & forma compositum, non potest alteri esse forma, quia forma in eo jam est contracta ad illam materiam, ut alterius rei forma esse non possit. Illud autem quod sic est subsistens ut solum tamen sit forma, potest alteri esse forma, dummodo esse suum sit tale quod ab aliquo alio participari possit, sicut in secundo Libro cap. LXVIII. ostendimus de anima humana. Si vero esse suum ab altero participari non possit, nullius rei forma esse potest: sic enim per suum esse determinatur in se ipso sicut quæ sunt materialia per materiam. Hoc autem sicut in esse substantiali, vel naturali invenitur, sic & in esse intelligibili considerandum est. Cum enim intellectus perfectio sit verum, illud intelligibile erit ut forma tantum in genere intelligibilium, quod est veritas ipsa, quod convenit soli Deo: nam cum verum sequatur ad esse, illud tantum sua veritas est quod est suum esse; quod est proprium soli Deo, ut in secundo Libro cap. xv. ostensum est. Alia igitur intelligibilia subsistentia non sunt ut pura forma in genere intelligibilium, sed ut formam in subiecto aliquo habentes: est enim unumquodque eorum verum, non veritas, sicut & est ens, non autem ipsum esse. Manifestum est igitur quod essentia divina potest comparari ad intellectum creatum ut species intelligibilis, qua intelligit: quod non contingit de essentia alicujus alterius substantiæ separatae. Nec tamen potest esse forma alterius rei secundum esse naturale, sequeretur enim quod simul cum aliquo unita constitueret unam naturam: quod esse non potest, cum essentia divina in se perfecta sit in sui natura; species autem intelligibilis unita intellectui non constituit aliquam naturam, sed perficit ipsum ad intelligendum; quod perfectioni divinæ essentiæ non repugnat.

Hæc igitur visio immediata rei repromittitur nobis in Scriptura I. Corinth. XI. 12. *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem: quod corporali modo nefas est intelligere, ut in ipsa Divinitate corporalem faciem imaginemur, cum ostensum sit I. Lib. cap. xx. Deum incorporeum esse: neque etiam sit possibile ut nostra corporali facie Deum videamus, cum visus corporalis, qui in facie nostra residet, non nisi rerum corporalium esse possit. Sic igitur facie Deum videbimus, quia immediate eum videbimus, sicut hominem quem facie ad faciem videmus. Secundum autem hanc visionem maxime Deo assimilamur, & ejus beatitudinis participes sumus: nam ipse Deus per suam essentiam suam substantiam intelligit: & hæc est felicitas: unde dicitur I. Joannis I. 2. *Cum autem apparuerit, similes ei erimus, (1) & videbimus eum sicuti est: & Lucæ XXI. 29. Dominus dicit: Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis, & bibatis super mensam meam in regno meo: quod quidem de corporali cibo, vel potu non potest intelligi, sed de eo qui in mensa sapientiæ sumitur, de quo à Sapientia dicitur Proverb. ix. 5. *Comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Super mensam ergo Dei manducant, & bibunt, quia eadem felicitate fruuntur qua Deus felix est, videntes eum illo modo quo ipse videt se ipsum.***

CA-

CAPUT LII.

Quod nulla creata substantia potest sua naturali virtute pervenire ad videndum Deum per essentiam.

I. Part. quæst. xii. art. 4.

NON est autem possibile quod ad istum visionis divinæ modum aliqua creata substantia ex virtute propria possit attingere.

1. Quod enim est superioris naturæ proprium, non potest consequi natura inferior nisi per actionem superioris naturæ cuius est proprium, sicut aqua non potest esse calida nisi per actionem ignis. Videre autem Deum per ipsam divinam essentiam, est proprium naturæ divinæ: operari autem secundum propriam formam est proprium cuiuslibet operantis. Nulla igitur intellectualis substantia potest videre Deum per ipsam divinam essentiam, nisi Deo hoc faciente.

2. Amplius. Forma alicujus propria non fit alterius nisi eo agente: agens enim facit sibi simile in quantum formam suam alteri communicat. Videre autem substantiam Dei impossibile est, nisi ipsa divina essentia sit forma intellectus quo intelligit, ut probatum est. Impossibile est igitur quod aliqua substantia creata ad illam visionem perveniat nisi per actionem divinam.

3. Adhuc. Si aliqua duo debeant ad invicem copulari, quorum unum sit formale, & aliud materiale; oportet quod copulatio eorum copuletur per actionem, quæ est ex parte ejus quod est formale, non autem per actionem ejus quod est materiale: forma enim est principium agendi, materia vero principium patiendi. Ad hoc autem quod intellectus creatus videat Dei substantiam, oportet quod ipsa divina essentia copuletur intellectui ut forma intelligibilis, sicut cap. præc. probatum est. Non est igitur possibile ad hanc visionem perveniri ab aliquo intellectu creato nisi per actionem divinam.

4. Item. Quod est per se, causa est ejus quod est per aliud. Intellectus autem divinus per se ipsum divinam essentiam videt, nam intellectus divinus est ipsa essentia divina, qua Dei substantia videtur, ut in primo Libro cap. XLV. probatum est. Intellectus autem creatus videt divinam substantiam per essentiam Dei quasi per aliud à se. Hæc igitur visio non potest advenire intellectui creato nisi per actionem Dei.

5. Præterea. Quicquid excedit limites alicujus naturæ, non potest sibi advenire nisi per actionem alterius, sicut aqua non tendit sursum nisi ab aliquo alio mota. Videre autem Dei substantiam, transcendit limites omnis naturæ create; nam cullibet naturæ intellectuali create proprium est ut intelligat secundum modum suæ substantiæ; substantia autem divina non potest sic intelligi, ut supra cap. XLIX. ostensum est. Impossibile est igitur perveniri ab aliquo intellectu creato ad visionem divinæ substantiæ nisi per actionem Dei, qui omnem creaturam transcendit. Hinc est quod Rom. VI. 23. dicitur: *Gratia Dei vita æterna.* In ipsa enim divina visione ostendimus esse hominis beatitudinem, quæ vita æterna dicitur; ad quam sola Dei gratia ducimur, & dicimur pervenire, quia talis visio omnem creaturæ facultatem excedit, nec est possibile ad eam pervenire nisi divino munere: quæ autem sic adveniunt creaturæ, Dei gratiæ deputantur. Et Joan. XIV. 21. dicitur: *Ego manifestabo ei me ipsum.*

CAPUT LIII.

Quod intellectus creatus aliqua influenti a luminis indiget ad hoc ut Deum per essentiam videat.

I. Part. quæst. xii. art. 5.

OPortet autem quod ad tam nobilem visionem intellectus creatus per aliquam divinæ bonitatis influentiam elevetur.

1. Impossibile enim est quod id quod est forma alicujus rei propria, fiat alterius rei forma, nisi res illa participet aliquam similitudinem illius, cuius est forma propria, sicut lux non fit actus alicujus corporis, nisi aliquid participet de diaphano. Essentia autem divina est propria forma intelligibilis intellectus divini, & ei proportionata: nam hæc tria in Deo sunt unum, intellectus quo intelligitur, & quod intelligitur. Impossibile est igitur quod ipsa essentia Dei fiat intelligibilis forma alicujus intellectus creati, nisi per hoc quod aliquam divinam similitudinem intellectus creatus participat. Hæc igitur divinæ similitudinis participatio necessaria est ad hoc quod Dei substantia videatur.

2. Adhuc. Nihil est susceptivum formæ sublimioris, nisi per aliquam dispositionem ad illius capacitatem elevetur; proprius enim actus in propria potentia fit. Essentia autem divina est forma altior omni intellectu creato. Ad hoc igitur quod essentia divina fiat intelligibilis species alicujus intellectus creati (quod requiritur ad hoc quod divina substantia videatur) necesse est quod intellectus creatus aliqua dispositione sublimiori ad hoc elevetur.

3. Amplius. Si aliqua duo prius fuerint non unita, & postmodum uniantur, oportet quod hoc fiat per mutationem utriusque, vel alterius tantum. Si autem ponatur quod intellectus aliquis creatus de novo incipiat Dei substantiam videre, oportet secundum præmissa, quod divina essentia copuletur ei de novo ut intelligibilis species: impossibile est autem quod divina essentia moveatur, sicut supra I. Lib. cap. XII. ostensum est. Oportet igitur quod talis unio incipiat esse per mutationem intellectus creati: quæ quidem mutatio aliter esse non potest, nisi per hoc quod intellectus creatus aliquam dispositionem de novo acquirat. Idem autem sequitur, si detur quod à principio suæ creationis tali visione aliquis intellectus creatus potatur. Nam si talis visio facultatem naturæ create excedit, ut probatum est cap. præc. potest intelligi quis intellectus creatus in specie suæ naturæ consistere absque hoc quod Dei substantiam videat; unde sive à principio, sive postmodum Deum videre incipiat, oportet ejus naturæ aliquid superaddi.

4. Item. Nihil potest ad altiolem operationem elevari, nisi per hoc quod ejus virtus fortificatur. Contingit autem dupliciter alicujus virtutem fortificari. Uno modo per simplicem ipsius virtutis intensionem, sicut virtus activa calidi augetur per intensionem caloris, ut possit efficere vehementiorem actionem in eadem specie. Alio modo per novæ formæ appositionem, sicut diaphani virtus augetur ad hoc ut possit illuminare, per hoc quod fit lucidum actu per formam lucis receptam in ipso de novo: & hoc quidem virtutis augmentum requiritur ad alterius speciei operationem consequendam. Virtus autem intellectus creati naturalis non sufficit ad divinam substantiam videndam, ut ex prædictis patet.

Aa

ter.

ter. Ergo oportet quod augeatur ei virtus ad hoc quod ad talem visionem perveniat. Non sufficit autem augmentum per intensionem naturalem virtutis: quia talis visio non est ejusdem rationis cum visione naturali intellectus creati; quod ex distantia visorum patet. Oportet igitur quod fiat augmentum virtutis intellectivæ per alicujus novæ dispositionis adeptionem.

Quia vero in cognitionem intelligibilium ex sensibilibus pervenimus, etiam sensibilis cognitionis nomina ad intelligibilem cognitionem transumimus, & præcipue quæ pertinent ad visum, qui inter cæteros sensus nobilior est, & spiritualior, ac per hoc intellectui affiniore, & inde est quod ipsa intellectualis cognitio nominatur visio: & quia corporalis visio non completur nisi per lucem, ea à quibus intellectualis visio perficitur, lucis nomen assumunt: unde & Aristoteles III. de Anima text. comm. xviii. intellectum agentem luci assimilatur, ex eo quod intellectus agens facit intelligibilia in actu, sicut lux quodammodo facit visibilia in actu. Illa igitur dispositio qua intellectus creatus ad intellectualem divinæ substantiæ visionem extollitur, congrue lux gloriæ dicitur, non propter hoc quod faciat intelligibile in actu, sicut lux intellectus agentis; sed per hoc quod facit intellectum patientem actu intelligere.

Hoc autem est lumen de quo in Psal. xxxv. 10. dicitur: *In lumine tuo videbimus lumen*, scilicet divinæ substantiæ: & Apoc. xxi. 23. dicitur: *Civitas, scilicet beatorum, non eget Sole, neque Luna: nam claritas Dei (1) illuminabit illam*; & Isai. lx. 10. dicitur: *Non erit tibi amplius Sol ad lucendum per diem, neque splendor Lunæ illuminabit te: sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam*. Inde est etiam, quia Deo est idem esse quod intelligere, & est omnibus causa intelligendi, quod dicitur esse lux: Joan. i. 9. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; & I. Joan. i. 5. *Deus lux est*; & in Psalm. cxi. 2. *Amictus lumine sicut vestimento*; & propter hoc etiam tam Deus, quam Angeli in sacra Scriptura in figuris ignis describuntur, propter ignis claritatem.

CAPUT LIV.

Rationes contra prædictam determinationem, & earum solutiones.

Objiciet autem aliquis contra prædicta.

1. Nullum enim lumen adveniens visui potest visum elevare ad videndum ea quæ naturalem facultatem visus corporalis excedunt: non enim potest visus videre nisi colorata. Divina autem substantia excedit omnem intellectus creati capacitatem, magis quam intellectus excedat capacitatem sensus. Nullo igitur lumine superveniente, intellectus creatus elevari poterit ad divinam substantiam videndam.

2. Præterea, lumen illud quod in intellectu creato recipitur, creatum aliquid est. Ipsum ergo in infinitum à Deo distat. Non sic igitur per hujusmodi lumen intellectus creatus ad divinæ essentiæ visionem elevari potest.

3. Item. Si hoc quidem potest facere lumen prædictum, propter hoc quod est divinæ substantiæ similitudo; cum omnis intellectualis substantia ex hoc ipso quod intellectualis est, divinam similitudinem gerat: ipsa natura cujuslibet intellectualis substantiæ

(1) Al. Vulgata illuminavit. (2) Al. in lumine.

ad visionem divinam sufficiet.

4. Adhuc. Si lumen illud creatum est; nihil autem prohibet quod est creatum, alicui rei creatæ conaturale esse; poterit aliquis intellectus creatus esse qui suo connaturali lumine divinam substantiam videbit: cujus contrarium ostensum est cap. lxi.

5. Amplius. Infinitum, in quantum hujusmodi, incognitum est. Ostensum autem est in primo Lib. cap. xlii. Deum esse infinitum. Non igitur potest divina substantia per lumen prædictum videri.

6. Adhuc. Oportet esse proportionem intelligentis ad rem intellectam. Non est autem aliqua proportio intellectus creati (2) lumine prædicto perfecti ad substantiam divinam, cum adhuc remaneat distantia infinita. Non potest igitur intellectus creatus ad divinam substantiam videndam per lumen aliquod elevari.

Ex hujusmodi autem rationibus aliqui moti sunt ad ponendum, quod divina substantia numquam ab aliquo intellectu creato videretur.

Quæ quidem positio & veram creaturæ rationalis beatitudinem tollit, quæ non potest esse nisi in visione divinæ substantiæ, ut ostensum est cap. li. & auctoritati sacre Scripturæ contradicit, ut ex superioribus patet: unde tamquam falsa, & hæretica abjicienda est.

Rationes autem prædictas non difficile est solvere.

Divina enim substantia non sic extra facultatem intellectus creati, quasi aliquid omnino extraneum ab ipso, sicut est sonus à visu, vel substantia immaterialis à sensu (nam ipsa divina substantia est primum intelligibile, & totius intellectualis cognitionis principium; sed est extra facultatem intellectus creati sicut excedens virtutem ejus, sicut excellentia sensibilibus sunt extra facultatem sensuum: unde & Philosophus in II. Metaphysic. text. comm. vii. dicit, quod intellectus noster se habet ad rerum manifestissimam sicut oculus nocturæ ad lucem Solis. Indiget igitur confortari intellectus creatus aliquo divino lumine ad hoc quod divinam essentiam videre possit: per quod prima ratio solvitur.

Hujusmodi autem lumen intellectum creatum ad Dei visionem exaltat; non propter ejus indistantiam à divina substantia, sed propter virtutem quam à Deo sortitur ad talem effectum; licet secundum suum esse à Deo in infinitum distet, ut secunda ratio proponebat: non enim hoc lumen creatum intellectum Deo conjungit secundum esse, sed secundum intelligere solum.

Quia vero ipsius Dei proprium est ut suam substantiam perfecte cognoscat, lumen prædictum Dei similitudo est quantum ad hoc quod ad Dei substantiam videndam perducit. Hoc autem modo nulla intellectualis substantia similitudo Dei esse potest: cum enim nullius substantiæ creatæ simplicitas sit æqualis divinæ, impossibile est quod totam suam perfectionem creata substantia habeat in eodem: hoc enim est proprium Dei, ut in primo Lib. cap. xxviii. ostensum est, qui secundum idem est ens intelligens, & beatus. Igitur oportet aliud esse in substantia intellectuali creata lumen quo divina visione beatificatur, & aliud quodcumque lumen, quo in specie suæ naturæ completur, & proportionaliter suam substantiam intelligit: ex quo patet solutio tertiæ rationis.

Quarta vero solvitur per hoc quod visio divinæ substantiæ omnem naturalem virtutem excedit, ut ostensum est cap. lxi. unde & lumen quo intellec-

rus creatus perficitur ad divinæ substantiæ visionem, oportet esse supernaturale.

Neque autem divinæ substantiæ visionem impedire potest quod Deus dicitur esse infinitus, ut quinta ratio proponebat: non enim dicitur infinitus privative, sicut quantitas: hujusmodi enim infinitum rationabiliter est ignotum, quia est quasi materia carens forma, quæ est principium cognitionis (finis enim & terminus est forma) sed dicitur infinitus negative, quasi forma per se subsistens, non limitata per materiam recipientem: unde quod sic est infinitum, maxime cognoscibile est secundum se. Proportio autem intellectus creati est quidem ad Deum intelligendum, non secundum commensurationem aliquam proportionem existente, sed secundum quod proportio significat quamcumque habitudinem unius ad alterum; vel materiæ ad formam, vel causæ ad effectum: sic enim nihil prohibet esse proportionem creaturæ ad Deum secundum habitudinem intelligentis ad intellectum, sicut & secundum habitudinem effectus ad eam. Unde patet solutio sextæ objectionis.

CAPUT LV.

Quod intellectus creatus non comprehendit divinam essentiam.

I. P. q. xii. art. 7. & I. 2. quest. iv. art. 3.

Quia vero cujuslibet actionis modus sequitur efficaciam activi principii (magis enim calefacit cujus calor virtuosior est) oportet quod etiam modus cognitionis sequatur efficaciam principii cognoscendi.

1. Lumen autem prædictum est quoddam divinæ cognitionis principium, cum per ipsam elevetur intellectus creatus ad divinam substantiam videndam. Oportet igitur quod modus divinæ visionis commensuretur virtuti prædicti luminis. Lumen autem prædictum multum deficit in virtute à claritate divini intellectus, cum claritas divini intellectus sit infinita, lumen autem istud finitum, quia recipitur in substantia finita. Impossibile est igitur quod per hujusmodi lumen ita perfecte divina substantia videatur sicut eam videt intellectus divinus. Intellectus autem divinus substantiam illam videt ita perfecte sicut perfecte visibilis est. Veritas enim divinæ substantiæ, & claritas intellectus divini sunt æqualia; immo magis sunt unum. Impossibile est igitur quod intellectus creatus per lumen prædictum videat divinam substantiam ita perfecte sicut perfecte est visibilis. Omne autem quod comprehenditur ab aliquo cognoscente, cognoscitur ab eo ita perfecte sicut cognoscibile est: qui enim novit quod triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, quasi opinabile quoddam probabili ratione, quia sic à sapientibus dicitur, nondum hoc comprehendit; sed solum ille qui novit hoc quasi quoddam scibile per medium quod est causa. Impossibile est igitur quod intellectus creatus divinam substantiam comprehendat.

2. Adhuc. Virtus finita non potest adæquare in sua operatione objectum infinitum. Substantia autem divinæ quoddam infinitum est per comparationem ad omnem intellectum creatum; quum omnis intellectus creatus sub certa specie terminetur. Impossibile est igitur quod visio alicujus intellectus creati adæquet in videndo divinam substantiam, scilicet ita perfecte ipsam videndo sicut visibilis est.

Nullus igitur intellectus creatus ipsam comprehendere poterit.

3. Amplius. Omne agens intantum perfecte agit, in quantum perfecte participat formam, quæ est operationis principium. Forma autem intelligibilis, quæ divina substantia videtur, est ipsa divina essentia: quæ etsi fiat forma intellectus creati, non tamen intellectus creatus capit ipsam secundum totum posse. Non igitur ita perfecte ipsam videt sicut ipsa visibilis est: non ergo comprehenditur ab intellectu creato.

4. Item. Nullum comprehensum excedit terminos comprehendentis. Si igitur intellectus creatus divinam substantiam comprehenderet, divina substantia non excederet limites intellectus creati; quod est impossibile. Impossibile est igitur quod intellectus creatus divinam substantiam comprehendat.

Non autem sic dicitur, quod divina substantia ab intellectu creato videtur; non tamen comprehenditur, quasi aliquid ejus videatur, & aliquid non videatur, quum divina substantia sit simplex omnino; sed quia non ita perfecte ab intellectu creato videtur sicut visibilis est: per quem modum dicitur opinans conclusionem demonstrativam cognoscere, sed non comprehendere, quia non perfecte ipsam cognoscit, scilicet per modum scientiæ, licet nulla pars ejus sicquam non cognoscat.

CAPUT LVI.

Quod nullus intellectus creatus videndo Deum, videt omnia quæ per divinam essentiam videntur possunt.

Ex hoc autem apparet quod intellectus creatus, etsi divinam substantiam videat, non tamen omnia cognoscit quæ per divinam substantiam cognosci possunt.

1. Tunc enim solum necesse est quod cognitio aliquo principio, omnes ejus effectus cognoscatur per ipsum, quando principium comprehenditur intellectu: sic enim principium aliquod secundum suam totam virtutem cognoscitur, quoniam omnes ejus effectus cognoscuntur qui causantur ex ipso. Per divinam autem essentiam alia cognoscuntur, sicut cognoscitur effectus ex causa. Quum igitur intellectus creatus non possit divinam substantiam cognoscere sic quod ipsam comprehendat; non est necessarium quod videndo ipsam, omnia videat quæ per ipsam cognosci possunt.

2. Item. Quanto aliquis intellectus est altior, tanto plura cognoscit vel secundum rerum multitudinem, vel secundum earundem plures rationes. Intellectus autem divinus excedit omnem intellectum creatum. Plura igitur cognoscit quam intellectus aliquis creatus. Non autem cognoscit aliquid nisi per hoc quod suam essentiam videt, ut in primo Libro cap. xlvi. ostensum est. Plura igitur sunt cognoscibilia per essentiam divinam quam aliquis intellectus creatus per ipsam videre possit.

3. Adhuc. Quantitas virtutis attenditur secundum ea in quæ potest. Idem igitur est cognoscere omnia in quæ potest aliqua virtus, & ipsam virtutem comprehendere. Divinam autem virtutem, quum sit infinita, non potest aliquis creatus intellectus comprehendere, sicut nec essentiam ejus, ut cap. lv. probatum est. Neque igitur intellectus creatus potest cognoscere omnia in quæ divina virtus potest. Omnia autem in quæ divina virtus potest, sunt per essentiam divinam cognoscibilia: omnia enim cog-